

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

TERI - HO'L KO'K QO'Y TERISI - TEXNIKAVIY SHARTLAR

(ISO 5432:2022, IDT)

Rasmiy nashr

O'zbekiston standartlar instituti

Toshkent

So‘z boshi

1. O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan QABUL QILISHGA TAQDIM ETILDI.
2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 15-iyuldagi 37/XSt-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA AMALGA KIRITILDI.
3. Ushbu standart “ISO 5432:2022 Leather — Wet blue sheep skins — Specification” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.
4. DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi. Ushbu milliy standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

Mundarija

1	Qo‘llanish doirasi.....
2	Standartlarga havolalar
3	Atamalar va ta’riflar.....
4	Talablar.....
	4.1 Xom ashyo
	4.2 Terilash
	4.3 Fungitsid qo‘shimchalari
	4.4 Taqdimot
	4.5 Siqilish harorati
	4.6 Kimyoviy talablar
5	Namuna olish
	5.1 Muntazam sinov uchun namuna olish
	5.2 Nizolar yuzaga kelganda namuna olish
	5.3 Namunalarni tayyorlash
6	Sinov usullari
	6.1 Vizual testlar
	6.2 Siqilish harorati
	6.3 Uchuvchi moddalar
	6.4 Suv ekstraktining pH qiymati 6,4
	6.5 Fungitsidning samaradorligi
	6.6 Dixlorometanda eriydigan moddalarni aniqlash
7	Qadoqlash va tamg‘alash
	7.1 Qadoqlash
	7.2 Tamg‘alash
	Bibliografiya

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

**TERI. HO‘L KO‘K QO‘Y TERILARI
TEXNIKAVIY SHARTLAR**

**КОЖА - МОКРАЯ ШКУРА ГОЛУБОЙ ОВЦЫ
ТЕХНИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ**

**LEATHER — WET BLUE SHEEP SKINS
SPECIFICATION**

Amalga kiritish sanasi 15.09.2024y.

1 Qo‘llanish doirasi

Ushbu standarta tuksiz teridan ishlangan va asosiy ishlov beruvchi moddasi sifatida asosiy xrom sulfat qo‘llangan qo‘y terisidan ishlab chiqarilgan nam ko‘k charm uchun talablar, namuna olish usullari va sinov usullari belgilangan.

2 Standart havolalar

Quyidagi standartlar ushbu matnda shunday tarzda keltirilganki, ularning ba’zi yoki barcha mazmuni ushbu standartning talablarini tashkil etadi.

Sanali havolalar uchun faqat keltirilgan nashr qo‘llaniladi. Sanasiz havolalar uchun esa keltirilgan standartning so‘nggi nashri (shu jumladan, har qanday o‘zgartirishlar) qo‘llaniladi.

ISO 2418-2023 Leather — Chemical, physical and mechanical and fastness tests — Sampling location

ISO 3380-2015 Leather — Physical and mechanical tests — Determination of shrinkage temperature up to 100 °C

ISO 4044:2017 Leather — Chemical tests — Preparation of chemical test samples

ISO 4045-2018 Leather — Chemical tests — Determination of pH and difference figure

ISO 4048-2018 Leather — Chemical tests — Determination of matter soluble in dichloromethane and free fatty acid content

ISO 4684-2005 Leather — Chemical tests — Determination of volatile matter

ASTM D 4576 Standard test method for mold growth resistance of wet blue

Izoh - Ushbu milliy standartdan foydalanishda Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlariga muvofiq standartlarni O‘zbekiston Respublikasi hududida amal qilinishi tekshirilishi kerak. Agar havola qilingan standart almashtirilgan (o‘zgartirilgan) bo‘lsa, unda ushbu milliy standartdan foydalanishda almashtirilgan (o‘zgartirilgan) standartga amal qilish kerak. Agarda havola qilingan standart almashtirilmasdan bekor qilingan bo‘lsa, unga havola qilingan qoida ushbu havolaga taalluqli bo‘lmagan qismida qo‘llaniladi

3 Atamalar va ta’riflar

Ushbu standartning maqsadlari uchun quyidagi atamalar va ta’riflar qo‘llaniladi.

ISO va IEC standartlashtirishda foydalanish uchun terminologiya ma’lumotlar bazalarini quyidagi manzillarda saqlaydi:

- ISO Onlayn ko‘rish platformasiga quyidagi havola orqali kirish mumkin:
<https://www.iso.org/obp>
- IEC Electropedia: mavjud bo‘lib turibdi

3.1 Qurutish

Qorayish mumkin bo‘lgunga qadar chirishdan vaqtincha saqlanadi.

Izoh:1-eslatma: Quritishning har qanday usuli, jumladan, nam yoki quruq tuzlash yoki quritish kiradi.

3.2 Ranglanish

Nam ko‘k xrom teri ustida o‘sadigan zamburug‘lar tomonidan hosil bo‘ladigan rang.

Izoh:1-eslatma: zamburug‘lar tomonidan ishlab chiqarilgan rang odatda qora, oq, yashil yoki sariq rangga ega, ammo pushti yoki binafsha rangga ham ega bo‘lishi mumkin.

4 Talablar

4.1 Xom ashyo

Ho‘l ko‘k qo‘y terisi ishlov berilgan yoki yangi qo‘y terisidan olinishi kerak.

4.2 Terilash

Oldindan ishlov berishdan so‘ng, terilar asosiy qaynatish vositasi sifatida asosiy xrom sulfat bilan qaynatiladi. Kesishma shunday bo‘lishi kerakki, vizual tekshirishda teri xrom sulfatning ko‘k rangiga to‘liq kirib boradi. Terilash pH 3,0 yoki undan yuqori bo‘lganda o‘tkazilishi kerak.

4.3 Fungitsid qo‘shimchalar.

Ho‘l ko‘k qo‘y terilarida zamburug‘ o‘shini oldini olish uchun fungitsidlardan foydalanish kerak.

Ho‘l ko‘k qo‘y terilarida zamburug‘ o‘shini va pigmentatsiyasini bostirish uchun ishlatiladigan fungitsidlar samarali bo‘lishi va sog‘liq uchun xavf tug‘dirmasligi kerak. Amaldagi fungitsidlarning turlari va ularning dozalari xaridor va yetkazib beruvchi o‘rtasida kelishilgan bo‘lishi kerak.

Fungitsidlar saqlash yoki tashish paytida yuqori harorat va namlikda 4 oygacha saqlanishini ta‘minlash uchun tegishli miqdorda qo‘llaniladi.

4.4 Taqdimot

Ko‘k ho‘l qo‘y terisi yaxshi tanlangan bo‘lishi kerak va don tomonida tuklar, shu jumladan kalta va nozik tuklar bo‘lmasligi kerak. Miqdori va saralash manfaatdor tomonlar o‘rtasida kelishilgan bo‘lishi kerak.

Terilar zich bo‘lishi va temir tuzlari ta‘sirida burmalar, burmalari va dog‘lardan xoli bo‘lishi kerak. Partiyadagi mahsulotlarning kamida 95 foizida xrom tuzlari ta‘sirida dog‘lar bo‘lmasligi kerak va bitta mahsulotdagi dog‘larning umumiy maydoni mahsulotning umumiy maydonining 10 foizidan oshmasligi kerak.

4.5 Siqilish harorati

Siqilish harorati ISO 3380 da ko‘rsatilgan usul bo‘yicha aniqlanganda kamida 95 °C bo‘lishi kerak.

4.6 Kimyoviy talablar

Ho‘l ko‘k qo‘y terilari 1-jadvalda keltirilgan talablarga javob berishi kerak. Namuna ISO4044 ga muvofiq konditsionersiz kichik bo‘laklarga kesilishi kerak.

1-jadval - Kimyoviy talablar

Xususiyatlari	Talablari
Uchuvchi moddalar	Quruq teri og‘irligining > 50% yoki manfaatdor tomonlar o‘rtasida kelishilgan holda

Diklorometanda eriydigan modda	Teri quruq massasining < 4% yoki o'rtasida kelishilgan holda manfaatdor tomonlar
Suv ekstraktining pH	$\geq 3,2$
Xrom oksidi tarkibi	Quruq teri massasining $\geq 3,0\%$
Minimal qisqarish harorati 95 °C, odatda, ISO 5398-1 tomonidan berilgan usul bilan aniqlanadigan quruq massaga nisbatan 3,0% minimal xrom oksidi miqdorini talab qiladi. Xrom oksidi tarkibi shu tarzda aniqlangandan so'ng, kerakli darajaga erishish uchun qancha xrom oksidi qo'shilishi kerakligini taxmin qilish uchun foydalanish mumkin (ya'ni, keyingi qayta xromlanish darajasi)	
Izoh. Kimyoviy moddalarga oid qoidalar mamlakatdan mamlakatga farq qilishi mumkin	

5 Namuna olish

5.1 Muntazam sinov uchun namuna olish.

Muntazam tekshirish uchun olingan laboratoriya namunalarining soni va joylashuvi manfaatdor tomonlar o'rtasida kelishilgan holda belgilanadi

5.2 Nizolar yuzaga kelganda namuna olish

Namunalar soni 2-jadvalda ko'rsatilganidek bo'lishi kerak va joylashuvi ISO 2418da ko'rsatilgandek bo'lishi kerak.

2-jadval - nizo holatlarida olinadigan namunalar soni

Teri soni	Namuna soni
100 dan	3 gacha
101 300 dan	4 gacha
301 500 dan	5 gacha
501 700 dan	6 gacha
701 va undan yuqori	7

5.3 Namunalarni tayyorlash

Namunalarni ortiqcha suvni artib, filtr qog'oziga o'ralgan holda 30 daqiqa davomida qo'shimcha bosim o'tkazmasdan tayyorlang.

6 Sinov usullari

6.1 Vizual testlar

Ho'l ko'k qo'y terilarini sirt rangining bir xilligi, xrom sulfatning kirib borishi, kalta tuklar yo'qligi va go'sht tomonining tozaligini tekshiring.

6.2 Siqilish harorati

Siqilish haroratini ISO 3380 da ko'rsatilgan usul bilan aniqlang.

6.3 Uchuvchi moddalar

Uchuvchi moddalarni ISO 4684 da ko'rsatilgan usul bilan aniqlang. Namuna tayyorlash ISO 4044:2017, 5.2 ga muvofiq amalga oshirilishi kerak.

6.4 Suv ekstraktining pH qiymati 6,4

Suv ekstraktining pH qiymatini ISO 4045 da belgilangan usul bilan aniqlang. Namuna tayyorlash ISO 4044:2017, 5.2 ga muvofiq amalga oshirilishi kerak.

6.5 Fungitsidning samaradorligi

Fungitsidning samaradorligini ASTM D4576 da ko'rsatilgan usul bilan aniqlang.

6.6 Diklorometanda eriydigan moddalarni aniqlash

ISO 4048 da ko‘rsatilgan usul bo‘yicha diklorometanda eriydigan moddalarni aniqlang.
Namuna tayyorlash ISO 4044:2017, 5.2 ga muvofiq amalga oshirilishi kerak.

7 Qadoqlash va tamg‘alash

7.1 Qadoqlash

Ho‘l ko‘k qo‘y terilari asl nam holatini saqlab qolish uchun manfaaddor tomonlar o‘rtasida kelishilgan holda tegishli tarzda qadoqlanadi.

7.2 Tamg‘alash

Har bir qadoqda yoki paketga biriktirilgan yorliqda quyidagilar belgilanishi kerak:

- a) material turi (ya‘ni, ho‘l ko‘k qo‘y terisi) va agar mavjud bo‘lsa, savdo nomi yoki tovar nomi;
- b) ishlab chiqaruvchining nomi va manzili;
- c) terilash oyi va yili;
- d) terilar soni;
- e) xaridor xohlagan boshqa tafsilotlar.

Bibliografiya

- [1] ISO 5398-1, Teri - Xrom oksidi tarkibini kimyoviy aniqlash - 1-qism: Miqdori